

7/2676
SÜRELİDİR

**T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(Sn.Güldal AKŞİT)**

SAYI : B.02.0.007/00.954
KONU : Yazılı Soru Önergesi

01.06/2004

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)**

İLGİ: 24.05.2004 tarih ve 5738/19336 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ile İzmir Milletvekili Sayın Enver ÖKTEM'e ait Yazılı Soru Önergesi hakkındaki bilgileri içeren cevap ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Güldal AKŞİT
Devlet Bakanı

Ek: 2 Yazı (2'şer nüsha)

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ENVER ÖKTEM'İN 7/2676 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR

SORU 1

İzmir'de kurulmuş olan Mevlana Özürlüler Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği üyelerinin tüm demokratik yolları deneyerek sıkıntılarına çözüm bulamamaları nedeni ile, yine demokratik haklarını kullanarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmalarının ertesinde, özellikle İzmir Valiliği tarafından çeşitli yollardan engellemeye çalıştıkları ve baskıya uğradıkları doğru mudur?

CEVAP 1

Konuya ilişkin olarak İzmir Valiliğince verilen cevaba göre;

Mevlana Özürlüler Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, ilimiz Gaziemir İlçesi Samiç beldesinde, Atatürk Caddesi No:21 Samiç adresinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Valilik ile ilişkileri yasal çerçevede sürdürülmekte olup, Dernek yönetiminin yasal taleplerine ilgili birimlerce cevap verilmiştir.

Dernek başkanı Ayhan TAK'a 28.12.1998 tarihinden bu güne kadar, Gaziemir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 3.734.952.450.- TL. tutarında yardım yapılmış, dernek üyelerine de İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca 2003 Kasım-2004 Haziran ayı sonu itibarıyla 6.000.000.000.- TL yardım yapılması kararlaştırılmıştır.

Buna rağmen, Dernek Başkanı Ayhan TAK'ın Başkanlıklara, Valiliğe, Kaymakamlığa, İnsan Hakları Derneklerine, İslam Hakları Kurulu ve basına çok sayıda şikayet ve yazışmaları olmuştur. Bu müracaatlarda zaman zaman yardım talebi dışına çıkılarak, kişi ve kurumları suçlayıcı ifadeler kullanmıştır.

Dernek Başkanı Ayhan TAK ve Başkan Yardımcısı eşi Emine TAK'ın Derneğe yapılan ayni ve nakdi yardımlardan bir kısmını, zorla aldıkları, alınan aidat ve paraları kayıtlara geçmedikleri, makbuz kesmediklerine, dair Valilik Makamına sunulan bila tarihli 19 şikayet dilekçesi üzerine, yaptırılan araştırma ve inceleme sonucu şikayet konusu iddiaların doğruluğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine Gaziemir Kaymakamlığı ve İl Emniyet Müdürlüğüne İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Tahkikat devam etmektedir.

Dernek Başkanının çocukları için İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca yapılan yardımın, soruşturma sonucuna kadar durdurulmasına karar verilmiş olup, diğer üyelerin mağdur edilmemesi için, yardımlara devam edilmektedir.

Bu Dernek hakkında İçişleri Bakanlığı ile müteaddit defalar yazışmalar yapılmış olmakla birlikte konu, ve diğer talepler İzmir Valiliği Yazı İşleri Müdürlüğü, İzmir Valiliği İnsan Hakları İl Kurulu, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı, Gaziemir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı tarafından titizlikle takip edilmektedir.

Dernek yetkililerinin, Kamu personeline ilişkin şikayetleri Valilikçe görevlendirilen 2 Muhakkik tarafından halen incelenmektedir.

SORU 2

Anayasa temelinde garanti altına alınmış istihdam, eğitim ve sağlık hizmetleri haklarından yararlanmayan milyonlarca özürlü vatandaşımızın sorunlarına, somut ve kalıcı çözümler içeren projeleriniz nelerdir? Bu projeleri ne zaman uygulamaya geçirmeyi düşünüyorsunuz.

CEVAP 2

Konuya ilgili yaptığımız çalışmalara ilişkin kısa bilgiler aşağıdadır;

1-Eğitim Çalışmaları;

572 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 21.Maddesinde "Sigortalılar ve kurumdan sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle yükümlü oldukları zihinsel, bedensel, ruhsal ve duygusal özürlü bulunan çocukları ile kurumdan hak sahibi olarak gelir veya aylık alan aynı durumdaki çocuklardan, kurum sağlık tesisleri sağlık kurulu raporu ile resmi veya özel eğitim merkezlerine gönderilenlerin, gelişim ve eğitimlerine ilişkin yardımlar, Bütçe Uygulama Talimatında belirtilen esas ve miktarlarda Kurumca sağlanır." denilmektedir.

Ayrıca, Özürölüler İdaresi Başkanlığı'nın koordinatörlüğünde hazırlanan "Özürölüler Kanun Tasarısı ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı"nda özürölülüğün önlenmesi, rehabilitasyonu, mesleki eğitimi, istihdamı ve sosyal güvenlikleri alanlarında özürölü vatandaşlarımızın ihtiyaç duyduğu konuların yeniden değerlendirilmelerine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

2-İstihdam Çalışmaları;

Dünya nüfusunun yaklaşık %10'unu oluşturan özürölülerin ekonomik ve sosyal yaşama katılmaları tüm ülkelerde üzerinde durulan bir husustur. Ülkemizde de çeşitli yasal düzenlemeler özürölülerin istihdamını sağlamaya yöneliktir.

Türkiye'de de "çalışma hakkı" Anayasada yer almış olup, 50 nci maddesinde "Bedenî ve ruhî yetersizliği olanların çalışma şartları bakımından özel olarak korunacağı" öngörülmüştür. Ayrıca, 61 inci maddesinde de "Devletin sakatları koruyacağı ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı ve bu amaçla gerekli teşkilat ve tesisleri kuracağı" öngörülmüştür.

4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesindeki hükümlere aykırı olarak özürölü ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya işveren vekiline çalıştırmadığı her özürölü ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için 2004 yılında 963 milyon lira para cezası öngörülmüştür. Kamu kuruluşlarının da bu para cezasından hiçbir şekilde muaf tutulamayacağı hükme bağlanmıştır.

Toplanan para cezaları Türkiye İş Kurumu bütçesinin Maliye Bakanlığınca açılacak özel hesapta toplanmaktadır. Söz konusu hesapta toplanan paralar özürölülerin meslekî eğitim ve meslekî rehabilitasyonu, kendi işini kurma gibi projelerde kullanılması öngörülmüştür.

Bu düzenlemenin amacı, toplumda özürölülerin istihdam edilerek topluma kazandırılması ve Anayasada yer alan sosyal devlet ilkesini işletmektir.

Kamuda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında istihdam edilen özürölülerin

takip ve denetiminden Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı yetkili ve sorumludur. 657 sayılı DMK'nun 53. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları toplam dolu kadro sayısının %3'ü oranında özürlü çalıştırmak zorundadırlar.

Bununla ilgili olarak "Sakatların Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Hangi İşlerde Çalıştırılacakları Hakkında Yönetmelik"te usul ve esaslar belirlenmiştir. Yönetmeliğe göre her yıl Nisan-Mayıs, Temmuz-Ağustos, Ekim-Kasım dönemlerinde sınav açılmaktadır.

Ülkemizde özürliülerin istihdam sorunlarına köklü ve sistemli çözümler üretmek amacıyla Başbakanlık Özürliüler İdaresi Başkanlığı tarafından **"2005-2010 Eylem Planı"** hazırlanmaktadır.

Hazırlanan bu eylem Planı ile kamu ve özel sektörde açık bulunan özürliü kontenjanlarının doldurulması hedef alınmıştır.

Bu bağlamda ülke çapında bir istihdam politikasının yürütülmesi ve sosyal Politika açısından önemli bir açılım sağlayacak olan eylem planı çerçevesinde **2005 yılı "Özürliülerin İstihdam Yılı"** olarak ilan edilmiştir

3-Sağlık Hizmetlerine Yönelik Çalışmalar;

Özürliüler İdaresi Başkanlığı koordinasyonunda konuşarak iletişim kuramayan bireylerin işaret yoluyla çevresindeki bireylerle iletişim kurmasını sağlamak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, Hacettepe Üniversitesi ve İşitme Engelliler Milli Federasyonu işbirliği ile "Türk İşaret Dili"nin oluşturulması çalışması, yapılmaktadır. Çalışmanın ilk basamağında "Türk İşaret Dili Gramer ve Sözlüğü"nın hazırlanması çalışması başlatılmıştır. Bunun için gerekli olan araştırma çalışması hazırlıkları halen devam etmektedir.

Özürliülükie karşı karşıya gelmiş olan insanların, yeniden sağlıklarına kavuşup, benimsedikleri hayat tarzlarını devam ettirebilmeleri için rehabilitasyon hizmetlerine ihtiyaç vardır. Ancak, maksimum yararı elde edebilmek için, tanıyı takiben en kısa sürede başlanması gereken rehabilitasyon hizmetleri; ülkemizde coğrafi, sosyo-ekonomik yetersizlikler, ulaşım güçlüğü, bilgi ve bilinç eksikliği gibi bir çok sebeplerle yetersiz kalmakta ve oldukça az sayıda özürliümüz bu hizmetlerden yararlanabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde rehabilitasyon merkezleri ve personel sayısının azlığı, coğrafi güçlükler veya ekonomik yetersizlikler, ulaşım zorlukları vb. nedenlerle rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanamayan özürliülerin sorunlarına çözüm olarak 1970 yılının ortalarında Dünya Sağlık Örgütü "Toplum Temelli Rehabilitasyon" adı altında alternatif bir yaklaşım geliştirmeye başladı. Bu yaklaşım aşağıdaki fikirlere dayandırılarak geliştirilmiştir:

1. Rehabilitasyonun gelişmekte olan ülkelerde ihtiyaç duyulan tüm kesimlere ulaşabilmesi için özürliü kişiler, aileleri ve toplum üyelerine özürliüler ve rehabilitasyondaki beceriler konusunda geniş bir bilgi transferi olması gerekmektedir.
2. Rehabilitasyonda başarılı olmak için toplumlar özürliü kişilerin diğer kişiler gibi aynı haklara sahip olduğunu bilmeli ve kabul etmelidir. Bu nedenle rehabilitasyon toplumdaki davranış değişikliklerine neden olmayı amaçlama ihtiyacındadır. Bu davranış değişikliğinin toplumların özürliü üyeleri için rehabilitasyonda kendi kendilerine iş yapma durumunda kaldıklarında daha etkili olduğu bulunmuştur.

Özürölüler İdaresi Başkanlığı olarak, gelişmekte olan çeşitli ölkelerde başarılı örnekleri bulunan bu yaklaşımın ölkemizde de hayata geçirilmesi ve rehabilitasyon hizmeti alamayan veya aldıktan sonra yaşadığı çevreye geri dönen özörlü bireylerin; bulundukları çevreden uzaklaşmadan rehabilite edilmesi, aile-özörlü-toplum eğitiminin sağlanması, özörlü bireylere uygun sağlık, eğitim, mesleki ve sosyal hizmet olanaklarının oluşturulması, özörlünün ve ailesinin yaşam kalitesinin artırılması, sosyal hayata adaptasyonlarının sağlanması ve özörlülerin topluma kazandırılması amacıyla Toplum Temelli Rehabilitasyon Projesi geliştirilmiştir.

Projenin pilot bölge çalışması Ankara İli Sincan İlçesinde gerçekleştirilecektir. Sağlık Bakanlığı Özürlüler Şubesi, H.U.Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu, Fiziksel Tıp Uzman Hekimleri Derneği, Ankara Büyükşehir Belediyesi Eğitim Kültür Daire Başkanlığı Özürlü Danışma Merkezi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Eğitim Kültür Daire Başkanlığı Özürlüler-Çocuklar ve Gençler Eğitim Koordinatörlüğü ve Sincan Belediyesinin katılımıyla hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Pilot bölge çalışmasının tamamlanmasından sonra; projenin, kalkınmada öncelikli, rehabilitasyon, sağlık, eğitim vb. hizmetlerden diğer bölgelere nazaran daha az yararlanan ve bu hizmetlere ulaşım güçlüğü çeken bir bölge olan Güney Doğu Anadolu Bölgesinde uygulanmasına başlanması ve daha sonra Ülkemizin diğer bölgelerine yayılması planlanmaktadır.

İşitme engeli özürlü grupları arasında en sık görülen özürlülerden biridir. İşitme engeli ile doğan bebek erken teşhis edilip erken müdahale edilmediği takdirde dil ve konuşma becerisi kazanamamakta, zihinsel ve sosyal gelişimi geri kalmaktadır. Ayrıca eğitim imkanlarından yeterince faydalanamadığı için meslek ve iş sahibi olamamaktadır. Genellikle işitme engeli dışında her hangi bir sorunu olmayan işitme engelliler hem kendileri mağdur olmakta hem de toplum açısından iş gücü kaybına neden olmaktadır. Bu nedenle Başkanlığımız işitme engeli ile doğan bebeklerin erken teşhis edilip erken müdahale edilmesini sağlamak amacıyla 2000 yılında Ankara Zübeyde Hanım Doğumevinde, 2003 yılında Ankara Dr. Zekai Tahir Burak Doğum Hastanesinde yeni doğan işitme taramalarını başlatmıştır. İşitme taramalarının ülke genelinde yaygınlaştırılması amacıyla Başkanlığımız, Sağlık Bakanlığı ve ilgili üniversitelerimizin işbirliği ile Ulusal Yenidoğan İşitme Taraması Kampanyası başlatılmıştır. Yıl sonuna kadar planlanan bölgelerde uygulanmasına başlanacak olan bu kampanya ile yılda 120 bine yakın bebek işitme taramasından geçecek, işitme kaybı saptanan bebeklerin erken müdahalesi yapılarak işiten ,konuşan bireyler olarak topluma kazandırılması sağlanacaktır.

Özürlü bireylerin özür durumlarını fonksiyon kayıplarına, kişisel ve çevresel özelliklerine göre değerlendirilmesini sağlayan ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanmış olan Uluslar arası sınıflandırma sisteminin Türkiye'de uygulanması konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütünün işbirliği ile sürdürülecek olan bu çalışma ile, özürli bireylere verilecek hizmetlerin düzenlenmesinde, sağlık alanında ve sosyal konularda politika oluşturulmasında bilimsel dayanak sağlayacaktır.

Özürlülüğün erken tanısı, önlenmesi ve rehabilitasyonu konularında toplumu bilgilendirici panel ve toplantılar düzenlenmiş, film, kitap, broşürler hazırlanmış ve ilgili yerlere dağıtımı yapılmıştır.

4-Proje Yarışması:

Ayrıca; Özürlüler İdaresi Başkanlığının 2004 yılında sonuçlandıracağı proje yarışması sonucunda soru önergesinde belirtilen **eğitim, istihdam ve sağlıkla** ilgili çok sayıda projenin uygulanması mümkün olacaktır.

Özürlüler konusunda çalışmalar yapan her tür kişi, kurum veya kuruluşlarca hazırlanan projelerin uygulanabilir, sürdürülebilir ve geliştirilebilir olanları için uygulama fırsatı yaratmak ve bu alanda çalışma yapan kişi, kurum ve kuruluşları proje bazında desteklemek ve uygulanmasını sağlamak amacıyla düzenlenen yarışmanın konusu özürlülük ve özürlüler alanındaki çalışmalardır. Yarışmaya katılacak olan projeler özürlülük ve özürlüler ile ilgili olmak kaydıyla her alanda olabilecektir.

Yarışmanın amacı; özürlüler konusunda çalışmalar yapan her tür kişi, kurum veya kuruluşlarca hazırlanan projelerin uygulanabilir, sürdürülebilir ve geliştirilebilir olanları için uygulama fırsatı yaratmak ve bu alanda çalışma yapan kişi, kurum ve kuruluşları proje bazında desteklemek ve uygulanmasını sağlamaktır.

28 Nisan 2004 tarihinde ilan edilen yarışmaya son başvuru tarihi 30 Temmuz 2004 olup, sonuçların açıklanması ve ödül töreni Aralık 2004 tarihinde yapılacaktır.

Yarışma konuları: Proje yarışmasının konusu özürlülük ve özürlüler alanındaki çalışmalardır. Yarışmaya katılacak olan projeler özürlülük ve özürlüler ile ilgili olmak kaydıyla her alanda olabilecektir.

Özürlülüğün önlenmesi...
 Özürlülüğün erken tespiti...
 Özürlülerin tıbbi, psikolojik ve sosyal rehabilitasyonu...
 Özürlülerin ve ailelerin eğitimi...
 Özürlülerin eğitiminde kullanılan araç ve gereçler ve eğitim teknik ve yöntemleri...
 Özürlülerin toplumsal yaşama uyumu...
 Özürlülerin mesleki rehabilitasyonu ve istihdamı...
 Özürlü ve özürsüzlük alanında toplumsal bilgi, bilinç ve duyarlılığın artırılması...
 Özürlülerin kullandıkları yardımcı araç ve gereçler, cihazlar ve standardizasyonları... vb...

5-ÖZ-VERİ Dergisi:

Çıkarılacak olan dergi ile söz konusu sorunlara ilişkin öneriler irdelenecektir. Dergi sayılarında yer alacak yazılar, araştırmalar, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile sınırlı kalmayan deneysel, gözlemsel çalışmalar, gözden geçirme, model önerme ve olgu sunumları, yurt içi ve dışında yaygın olarak üzerinde durulan yada ilgi gören konularda en son literatürün kapsamlı sunulduğu derlemelerden oluşacaktır.

Saygılarımla.

 Güldal AKŞİT
 Devlet Bakanı